

Caprimulgus

Vogelwerkgroep
Midden Overijssel

Lammertink
SCHILDERSBEDRIJF

Vonderweg 29a - 7468 DC Enter
Tel. (0547) 38 13 77 - Fax (0547) 38 35 11

Nachtzwaluw

Caprimulgus

Tijdschrift van de Vogelwerkgroep Midden Overijssel

De werkgroep, opgericht op 17 januari 2001, is een onafhankelijke vereniging die zich bezighoudt met vogelonderzoek en -bescherming. Zij organiseert excursies naar vogelgebieden in en buiten de regio en geeft voorlichting over vogels.

Redactie:

Jos van Tongeren
Wilma Wijnen
Roel Janssen

Adres:

Galenshoeve 21
8052 AV Hattem
tel.: 038-4445419
e-mail:

info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

website:

www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Kopij voor het volgende
nummer inleveren vóór:

15 maart - april

15 juni - juli

15 sep - oktober

15 dec - januari

Bij voorkeur per e-mail
naar:

info@wilmawijnen.nl

Tabellen en grafieken
apart aanleveren als
Word- of Excel-document.

Jaargang 18, nummer 3

juli, 2019

Inhoud

Bestuurlijk	4
Excursie Reevediep en Drontermeer	6
Zwartkop in de tuin	9
Koperwiek in IJssland	11
Kwartelkoningen 2019	13
Uit de media	16
Uit het veld	18
Mystery Bird	19

Bestuurlijk

The Times They are A-Changin!

In 1972 verscheen het rapport **'Grenzen aan de groei'** van de **Club van Rome**. Sindsdien hebben vooral politici, overheden en bedrijfsleven, maar ook andere sceptici, er alles aan gedaan om de problematiek te ontkennen, omdat in hun optiek alles in het teken moet staan van de economie en daaraan gerelateerd het streven naar macht, ongelimiteerde groei en geldelijk gewin. Nog steeds staat onze economische huishouding met de rug naar de natuur en wordt niet erkend dat we onlosmakelijk van die natuur afhankelijk zijn. De huidige klimaatcrisis en het al decennia optredende biodiversiteitsverlies zijn bewezen gevolgen van desastreus menselijk handelen. Het gaat niet om waar of onwaar, niet om links of rechts. Het gaat om keiharde feiten, zoals in 2019 vastgelegd in het rapport van de Verenigde Naties (Ipbes), Ons huis (uit het Griekse 'oikos', zoals in economie en ecologie) staat in brand en we vertikken het om te beginnen met blussen, omdat we dat te duur, onzinnig, onwaar etc. vinden. Maar wie schakelt bij brand niét de brandweer in? Je kunt blijven ontkennen dat je brand hebt, of als grote optimist denken dat het vanzelf wel uit gaat, of dat we er in een slagen tijdig een technische oplossing te vinden, maar wat rest is as. "Onze aarde bestaat uit ongeveer 8 miljoen soorten en velen denken nog steeds dat we er wel een paar miljoen kunnen missen. Een Boeing 747 bestaat uit 6 miljoen onderdelen en 3 miljoen schroeven. Wie stapt er in dit vliegtuig als bij het boarden wordt vermeld dat er, zeg, 5 essentiële onderdelen en 10 schroeven missen?" (vrij naar Ignace Schops, Natuurpunt België).

Laten we een voorbeeld nemen aan het Verenigd Koninkrijk: ondanks alle Brexitperikelen en polarisatie tussen de partijen heeft het Britse parlement, als eerste op aarde, op 1 mei 2019 een 'climate emergency' afgegeven. Wanneer volgt Nederland vraag ik me af?

En toch..... krijg ik de laatste weken het gevoel dat we naar een kantelpunt toegaan. Minister Schouten van Landbouw stuurt steeds concreter aan op een kringlooplandbouw, inkrimping van de veestapel komt dichterbij (mede ingegeven door het vernietigende oordeel van Brussel en de Raad van State over de Nederlandse aanpak van stikstofvervuiling), in het klimaatakkoord worden eindelijk concrete maatregelen benoemd. Zelfs een kilometerheffing is uit de taboesfeer getrokken.

Laten we 47 jaren na 'Grenzen aan de groei' nú eindelijk beginnen met handelen door eerst de brand te blussen en dan ons huis, onze economie, op toekomstbestendige, natuur inclusieve wijze te verbouwen: het beste voor ons en alle medebewoners op aarde. Hopelijk houden onze weide-, akker-, bos- en heide-

maar ook stadsvogels het nog voldoende lang uit in de huidige vaak vogelonvriendelijke biotopen. Hopelijk ook staat het kraanvogelpaar in het Wierdense Veld model voor hoe veel (helaas niet alle) vogelsoorten, ondanks alle bedreigingen, weten te dealen met de omstandigheden: voor het derde jaar op rij brengen ze twee jongen groot!

(1e couplet uit: The Times they are A-Changin (Bob Dylan)

*Come gather 'round people
Wherever you roam
And admit that the waters
Around you have grown
And accept it that soon
You'll be drenched to the bone.
If your time to you
Is worth savin'
Then you better start swimmin'
Or you'll sink like a stone
For the times they are a-changin'.*

Ik wens jullie een Nederlandse zomer toe!

Gerrit Dommerholt

Voorzitter VMO

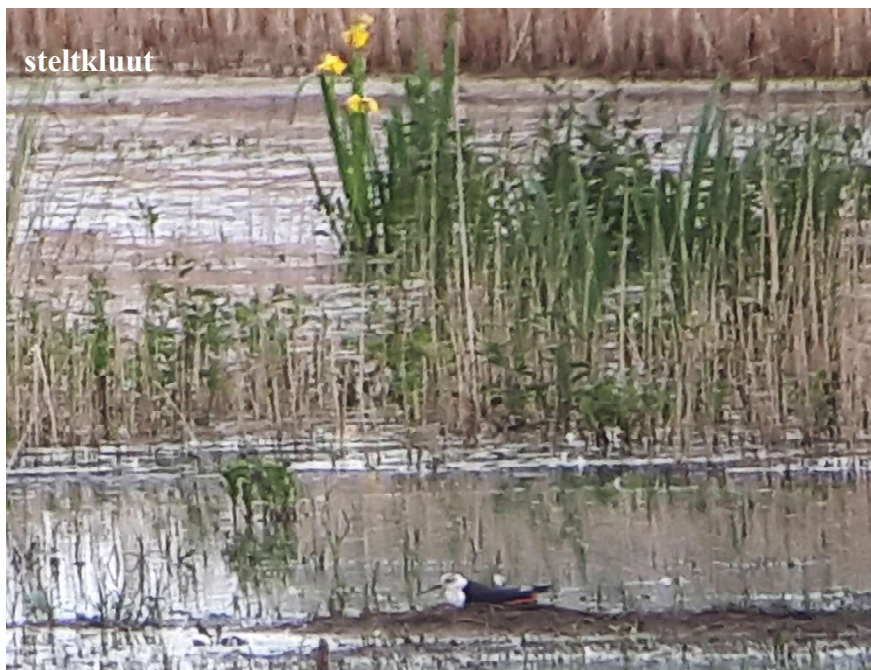
Excursie naar het Reevediep bij Kampen en het Drontermeer

Op zaterdagochtend 25 mei om 7:00 verzamelden we met een groepje van 7 personen bij station Nijverdal. André Marissen had een mooie excursie voorbereid naar het Reevediep bij Kampen en het Drontermeer. Met twee auto's gingen we op weg, al kletsend over of we de steltkluten en leuke water- en rietvogels zouden gaan zien.

Onderweg begonnen we al met het maken van een vogellijstje van de excursie. We zagen en hoorden al zangvogels, weidevogels, een torenvalk en wat algemene soorten watervogels. Toen we aankwamen bij de brug over het Reevediep, waren er meteen al drie foeragerende steltkluten te zien. Wat waren ze mooi, met hun roze-rode poten en zwart-witte kleed met die lange, dunne snabels!

Op een gegeven moment vlogen ze al roepend een rondje, wat een exotische verschijning is dat! Met de telescopen speurden we het Reevediep af. We zagen heel mooi zwarte sterns rondvliegen en opeens ontdekte André een witwangstern. Die maakte steeds meer naar ons toe z'n foerageerrondjes, zodat iedereen de vogel goed heeft kunnen zien. Ook zagen we een groepje zomertaling (mannetjes), een aantal paartjes geoorde fuut en foeragerende lepelaars. In alle rust konden we ze bewonderen door de telescoop. Plots zei André: 'Ik hoor de roodhalsfuut!'. Iedereen probeerde om zo goed mogelijk te luisteren. Maar, het lage geluid was best ver weg en werd makkelijk overstemd door het geluid vanrijdende auto's. Het lukte dus een aantal gelukkigen om deze op hun eigen

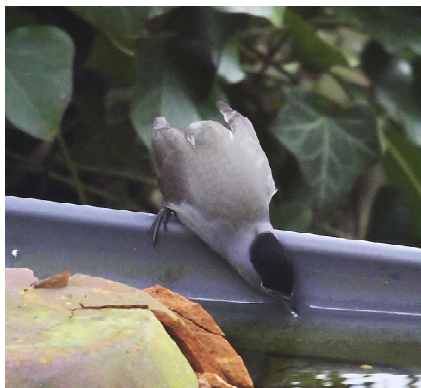
waarnemingenlijstje te kunnen noteren. Nadat we vanaf het parkeerplekje bij de brug alles hadden bekeken, liepen we via het fietspad naar het natte rietgebiedje van de vroegere Enk. Tijdens de wandeling hoorden we de roerdomp roepen. En we stonden even te kijken bij een gezinnetje met negen kleine meerkoeten. Bij de Enk werden we verrast door een prachtig tafereeltje: we konden heel mooi een steltkluut op het nest zien zitten. Samen verbaasden wij ons erover hoe zo'n vogel z'n lange poten dan opvouwt. Ook konden we mooi alle soorten zwaluwen zien foerageren boven het water. Na het bezoek aan het Reevediep, hebben we een rondje gemaakt langs een paar punten rondom het Drontermeer. Bij ons eerste punt zagen we krooneenden op het water en hoorden we de spotvogel

en blauwborst zingen vanuit de begroeiing. Ook was er daar een hele mooie kolonie huiszwaluwen waar we onderdoor konden lopen en konden bestuderen hoeveel nestjes er in aanbouw waren. Verderop stopten we bij een klein vlondertje en in het zonnetje konden we heel mooi twee mannetjes grote karekiet horen zingen aan de overkant. Fijn om die nog te kunnen horen! En, opeens werd er in de lucht gewezen. Het was warmer geworden dus er vlogen kiekendieven. André en Ronny waren het er over eens: de ene was zelfs een vrouwtje grauwe kiekendief! Moe, maar voldaan en met **85 soorten** op ons lijstje keerden we tegen 13:30 uur weer naar Nijverdal. André, het was een leuke excursie, bedankt voor je organisatie ervan! Marieke Berman

Onderweg	keeveediep	Orontermeer
Zwarte kraai	Steltkluut	Krooneend
Kievit	Zomertaling	Spotvogel
Kauw	Vink	Blauwborst
Houtduif	Tijftjaf	Pontische meeuw
Zwartkop	Slobeend	Rietzanger
Roodborst	Grote zilverreiger	Grote karekiet
Grote bonte specht	Tureluur	Tuinfluit
Holenduif	Tafeleend	Gauwe kiekendief
Spreeuw	Gele kwikstaart	Bruine kiekendief
Ooievaar	Lepelaar	Kwartel
Turkse tortel	Boerenzwaluw	
Schalekster	Kneu	
Merel	Bosrietzanger	
Torenvalk	Krakeend	
Roek	Zwarte stern	
Gauwe gans	Grutto	
Wulp	Geoorde fuut	
Fuut	Heggenmus	
Kokmeeuw	Grote Canadese gans	
Buizerd	Witwangstem	
Boerenzwaluw	Groenpootruiter	
Wilde eend	Putter	
Visdief	Roodhalsfuut	
Blauwe reiger	Gierzwaluw	
Ekster	Rietgors	
Gaai	Bergeend	
Aalscholver	Huisbus	
Knobbelzwaan	Kleine plevier	
Nijlgans	Kleine mantelmeeuw	
Fazant	Koekoek	
Kuifeend	Ringmus	
Meekoet	Groenling	
	Witte kwikstaart	
	Gele kwikstaart	
	Winterkoning	
	Zwarte ruiter	
	Bosruiter	
	Grasmus	
	Stormmeeuw	
	Roerdomp	
	Kleine karekiet	
	Kemphaan	
	Huiszwaluw	

Zwartkop in de tuin

Het begon al in januari, de 12^e om precies te zijn; toen meldde zich een man zwartkop achter in mijn tuin; bij de waterbak. De tuin meet ongeveer 10 x 12 meter maar staat vol met planten en struiken, een klein vijvertje en achterin twee heuse bomen; een krent en een Japanse sierkers, elk zo'n 8 tot 10 meter hoog en vrij breed. Een groen eiland in een rij van keurige opgeruimde tuintjes. Lichte opwinding maakte zich van mij meester, een zwartkop in januari! Ik had het geluk om mijn foto toestel bij de hand te hebben. Meestal ligt deze boven ergens op mijn rommelige werk c.q. computerkamer. De foto stelde niet zo heel veel voor; genomen door de thermopane schuifpui. Die week kwam hij nog enkele keren langs; meestal water drinken maar een enkele keer op de voedertafel; hij was daar de

schuwste vogel die zich gemakkelijk weg liet jagen door de roodborst en koolmees. Ik weet dat de afgelopen jaren steeds vaker zwartkoppen overwinteren in Nederland; waarschijnlijk als gevolg van de milde winters en de vele goed gedekte voedertafels in onze tuinen.

Volgens Wikipedia: Zwartkoppen komen tijdens het broedseizoen in vrijwel heel Europa voor. In de winter bevinden ze zich in Zuid-Engeland, Ierland, West-Frankrijk en rond de Middellandse Zee. In Nederland en België zijn ze te zien vanaf april. De vogel leeft in parken, tuinen en open loofhout met veel ondergroei.

De zwartkop is te herkennen aan zijn petje. Het mannetje heeft, de naam zegt het al, een zwarte en het vrouwtje een roestbruin petje op. De zwartkop is één van de succesvogels van Nederland. Door beter bosbeheer en steeds ouder wordende bossen, in o.a. Flevoland, broeden er nu meer dan 300.000 paar in ons land. In september, als ze voldoende bessen hebben gegeten, vertrekken de meeste richting het zuiden voor de winter. Maar een toenemend aantal blijft dus in ons land.

Na afwezigheid in de maanden februari en maart begon begin april een zwartkop 's morgens in mijn tuin te zingen; of het dezelfde was kon ik natuurlijk niet zeggen maar regelmatig was hij present met zijn welluidende volle zang. In mei zag ik voor het eerst dit jaar een vrouw zwartkop, zeg maar 'bruinkop', en een enkele keer verschenen ze beide in de tuin; insecten zoekend en vaak niet voor lang. Ik dacht dat ze misschien op zoek waren naar geschikte plekken voor een nest. Aan de voorkant van ons huis ligt een brede strook met heesters (liguster, Gelderse roos, Spaanse aak) en aansluitend een singel met hoge elzen aan de waterkant. Op het oog een perfecte nest omgeving voor zwartkoppen dacht ik zo. Maar steeds vaker kwam het paartje in de tuin en verdween ook steeds vaker in een dichte hoek achter de hortensia, vuurdoorn tussen de klimop en de

schutting. Steeds vaker ook met nestmateriaal; grassprietten en haren; nauwelijks groter materiaal. Het dichtst begroeide deel van de tuin werd bezocht, zo dicht en onoverzichtelijk dat ik het nest niet ben gaan zoeken, bang om er op te stappen of het anderszins te beschadigen of te verstoren. Eind mei hoorde ik af en toe heel zachtjes het gebedel van de jonge zwartkoppen.

Toen ze wat ouder werden hoorde ik tussen het gepiep door, het kenmerkende zwartkop-getek.

Toen ik half juni van een korte vakantie weer thuis was waren de jongen nog niet uitgevlogen. Ze waren er gelukkig nog dus ook niet tijdens mijn afwezigheid door de buurtkat gegrepen. Die zou van de gelegenheid gebruik hebben kunnen maken; '...als de hond van huis is...!' Begin juli zijn ze uitgevlogen; ik heb het niet gezien maar wel gehoord vroeg in de ochtend. Toen ik beneden kwam waren de kleintjes gevlogen. Twee dagen later zaten ze als meesjes (4 stuks) in de krentenboom; allemaal met een bruine kruin; maar dat hebben jonge zwartkoppen allemaal.

Roel Janssen

De koperwiek in IJsland

In juni van dit jaar bezocht ik IJsland. Voor het eerst in mijn leven. Altijd al heen gewild en nu was het dan eindelijk zover. Ik kan nu ook zeggen dat 10 dagen veel te kort is. Er is zoveel te zien. Niet alleen vogels maar het hele landschap is de moeite waard. Trek er rustig 14 dagen of meer voor uit! Voor mij geldt dat ik er de komende jaren zeker nog een keer heen zal gaan. Ik was er nu in juni; van 10 tot 20 juni. Een schitterende tijd voor als je voor vogels wilt gaan. Alle soorten zijn dan inmiddels gearriveerd en zitten midden in het broedseizoen. Ga je veel eerder dan is de kans op slecht weer in de vorm van sneeuw en hagel groter en zijn sommige wegen zo slecht te berijden dat ze afgesloten zijn. Ook niet alle vogels zijn dan gearriveerd zoals de Noordse stern die laat arriveert. Ga je veel later dan zijn sommige vogelsoorten klaar met het broedseizoen en verblijven alweer op open zee. De zon ging in die periode rond 00:30 uur onder en kwam een uurtje later weer op; 24 uur daglicht dus tijd genoeg om te vogelen! De eerste en laatste die ik zag en zeker hoorde was de IJslandse koperwiek - *Turdus iliacus coburni*.

Er zijn twee ondersoorten; de IJslandse die ook voorkomt op de Faeröereilanden en de 'gewone' koperwiek *Turdus i. iliacus*; van noordelijk en oostelijk Europa tot centraal Siberië. De soort heeft een beperkt broedgebied en daardoor is er de kans op uitsterven. Om deze reden staat deze soort sinds 2015 als kwetsbaar op de Rode Lijst van het IUCN. De koperwieken die wij in Nederland zien, vanaf oktober, zijn wintergasten uit Scandinavië of NW Rusland. De enkele schaarse IJslandse worden soms gezien op de Waddeneilanden, zij zijn donkerder en meer gekleurd dan de andere ondersoort. Zij overwinteren in Engeland, Schotland en Ierland. In IJsland (of is het op IJsland) is de IJslandse koperwiek heel algemeen in stedelijk- en buiten gebied. Te vergelijken als de merel bij ons.

IJslandse koperwiek

Afbeelding: Time to fly; Jim Fledd, koperwiek trek.

Roel Janssen

Oproep Oproep Oproep Oproep Oproep Oproep Oproep

Onze penningmeester Jan Bosscher heeft zijn maximum termijn in het bestuur al geruime tijd uitgezeten; eind vorig jaar gaf hij aan bereid te zijn even te willen blijven tot zich een nieuwe kandidaat zou melden! Het bestuur van onze vereniging roept wederom leden op om zich kandidaat te stellen om dit belangrijke werk te willen overnemen. Het is voor een periode van 3 jaar, met mogelijkheid om dit te verlengen met drie jaar.

Kwartelkoningen 2019

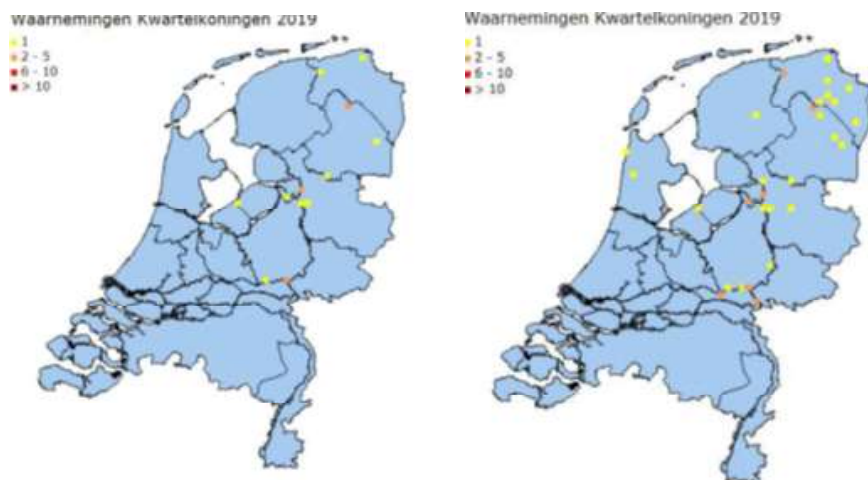
Laagste aantal sinds jaren tachtig?

De eerste en tweede simultaantelling liggen achter ons.

Tijd om de (voorlopige) balans op te maken. Op dit moment zitten we op het (bijna) laagste aantal ooit. Maar wellicht komen er nog meldingen binnen via andere telprojecten van Sovon of meldingen die pas later openbaar worden gemaakt van deze zeldzame broedvogel.

Laag aantal

Voor de tweede telling stond de teller op 17 roepplekken een aantal waarvoor het overtreffen van laagste aantal tot nu toe (41 in 1996 en 2017) niet waarschijnlijk leek. Daarna is er een vergelijkbaar aantal bijgekomen en staat de teller nu (10 juli) op 35 roepplekken. Voor zover we dat weten gaat het om 34 mannetjes en één vrouwtje. Doorgaans zien we dat er aan het einde van het seizoen of via andere telprojecten (bv. BMP) nog meldingen bijkomen. De vraag is hoeveel en waar die vogels gemeld worden. Ter illustratie, in de derde week van juli 2017 was het aantal op dat moment 32 en kwam het totaal uiteindelijk op 41 uit.

Figuur 1. Kwartelkoning. Verspreiding in 2019 (op 16 juni l, 10 juli r. Sovon en waarneming.nl).

Verspreiding

Als we de verspreiding met half juni vergelijken met die van nu vallen er een aantal zaken op. Nieuwe vogels zijn vooral vastgesteld in de drie noordelijke provincies en daarnaast in het rivierengebied en Noord-Holland.

Langs Rijn (incl. Lek), Waal en IJssel gaat het op dit moment om 7, Overijssel (excl. IJssel) 6, Drenthe 7 en Groningen 10. In de meeste gebieden gaat het om één vogel en er zijn nauwelijks concentraties van twee of meer vogels. Gebieden waar doorgaans meerdere vogels zitten als de Wageningse Bovenpolder, Cortenoever Brummen, Hoenwaard Hattem, ZW-Drenthe, Drentse Aa of Oldambt moeten het tot nu toe stellen zonder of een enkele Kwartelkoning. Een aantal meldingen moeten nog gecontroleerd worden en nieuwe zijn natuurlijk bijzonder welkom! Porseleinhoentjes die ook ingevoerd kunnen worden zijn alleen begin juni gehoord.

Oorzaken en aantallen elders?

Een opvallend gegeven is dat veel roepende vogels maar een paar dagen of soms maar een dag gemeld zijn. Mannetjes die een vrouwtje lokken stoppen ook met veelvuldig roepen. Hoewel we dat in de meeste gevallen niet zeker weten denken we dat de vogels dit jaar maar kort aanwezig geweest zijn. Mogelijk heeft de droogte daarin een rol gespeeld. Ook in Duitsland en bv. Letland zijn lagere aantallen vastgesteld.

Bescherming 2019

Samen met de Agrarische Collectieven is op een aantal roepplekken het maaien uitgesteld. Ook natuurbeheerders hebben dat waar nodig gedaan in hun terreinen. In Groningen en Drenthe zijn een aantal crexten vastgesteld in speciaal aangelegde, niet alleen voor de Kwartelkoning, kruidenpercelen.

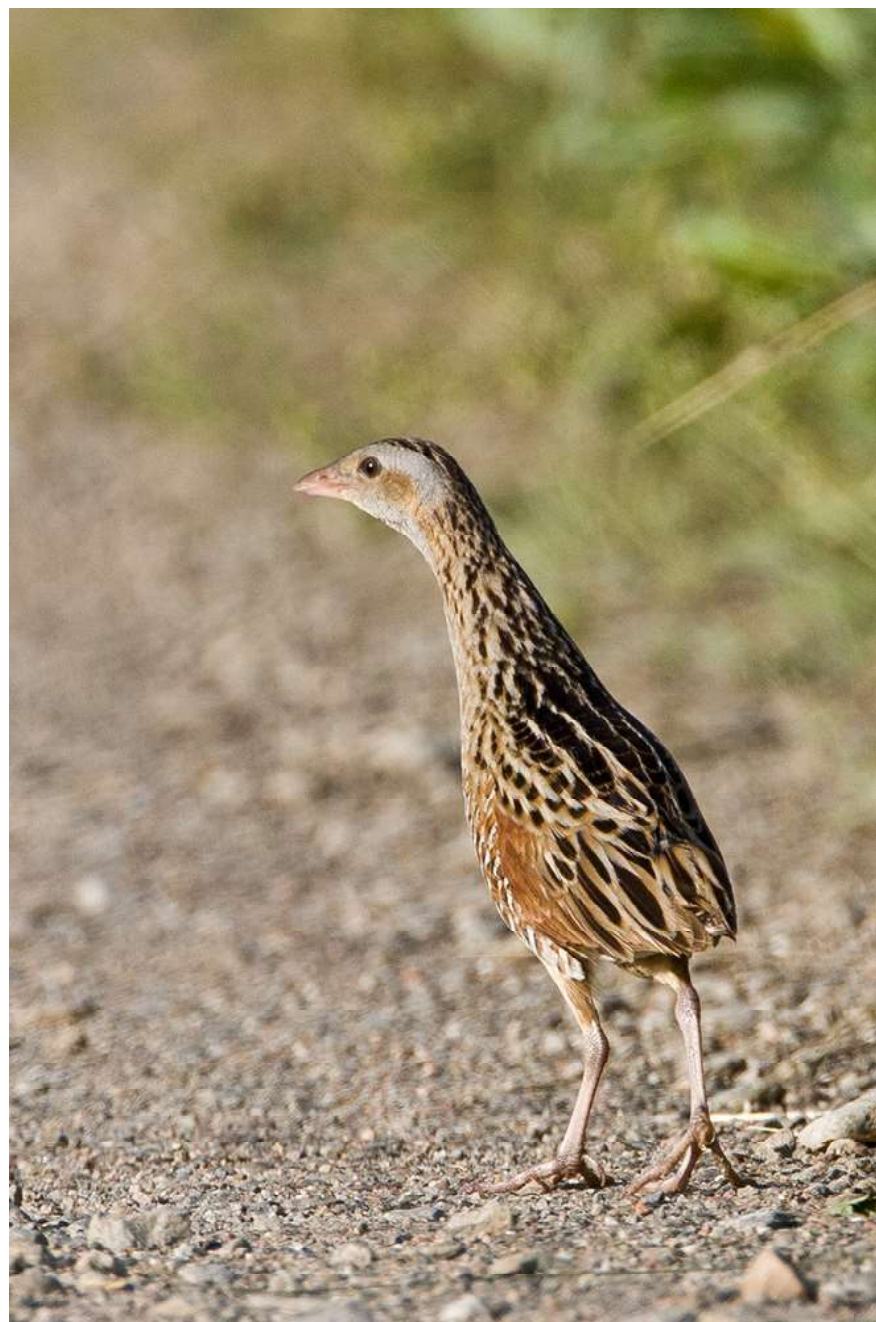
Melden van waarnemingen

Doorgeven van de waarnemingen kan nog steeds via (directe link naar invoerscherm: <http://s1.sovon.nl/kwartelkoning/kwartelkoning.asp>) als het een bekende waarneming is, dus een aanvulling, dan mag je die ook invoeren op waarneming.nl. Terreinbeheerders hebben eveneens toegang tot dit bestand, en zien dus snel waar actie nodig is.

Op waarneming.nl worden diverse meldingen vervaagd maar als het ook ingevoerd wordt op <http://s1.sovon.nl/kwartelkoning/kwartelkoning.asp> is dat geen probleem voor de bescherming. Op de kaart wordt dan per atlasblok (5x5 km) het aantal weergegeven maar via de inlog (voor beheerders en ANV) kan men naar de details kijken.

Heb je vragen, stel die aan Jan.

Jan Schoppers 06-11241530 jan.schoppers@sovon.nl
Kees Koffijberg kees.koffijberg@sovon.nl

Uit de media

In deze rubriek vindt u becommentarieerde samenvattingen van berichten die in de media zijn verschenen. Als u iets voor deze rubriek hebt; graag het bericht met samenvatting, eventueel voorzien van commentaar, inleveren bij de redactie.

Limosa 2009, in dit vogeltijdschrift staat een artikel over de broedbiologie van de holenduif. Het is een artikel uit de oude doos, tien jaar geleden geschreven, maar daarom niet minder actueel. Het artikel begint met "terwijl alle andere duivensoorten in Nederland in de afgelopen decennia behoorlijke klappen kregen te verduren, ging het de holenduif voor de wind". In dit artikel gaat het om een nestkast-onderzoek uitgevoerd in Noord-Brabant. Het gebied waar de nestkasten hangen is 2,8 ha groot en omgeven door cultuurland. De nestkasten werden aan bomen bevestigd op 3 tot 5m hoogte, op een onderlinge afstand van 20 tot 30m. Van 1992 t/m 2000 hingen er in het studiegebied 25-27 nestkasten die geschikt waren als broedgelegenheid voor holenduiven. Om verstoringen tot een minimum te beperken werden er eens per 14 dagen nestkastcontroles uitgevoerd. Bij elke nestkastcontrole werden de volgende gegevens genoteerd: aanwezigheid van nestmateriaal, aanwezigheid van broedende volwassen vogels, het aantal eieren, temperatuur eieren, aantal jonge vogels, soort nestmateriaal. De meeste broedende duiven verlieten de nestkast bij nadering van de kast, maar er bleven ook holenduiven op het nest zitten. In deze gevallen is de broedende duif niet gestoord. Koude en vuile eieren werden uit de nestkast verwijderd. De leeftijd van de jonge vogels is tamelijk nauwkeurig in te schatten op grond van

de snavelkleur, hoeveelheid dons en ontwikkeling van het verenkleed. De broedduur van de holenduif is 17 dagen. De eerste eieren werden vanaf begin maart gevonden. Ook de kauw ging in de nestkasten broeden en wel dusdanig dat er geen kast meer beschikbaar was voor de holenduif. Holenduifparen die toch een broedpoging waagden werden steevast van het eieren beroofd, of het legsel werd simpelweg bedolven onder het nestmateriaal (takken) dat de kauwen in ruime hoeveelheden aanvoerden. Pas na het uitvliegen van de jonge kauwen in juni, konden de holenduiven weer ongestoord gaan nestelen. De laatste legfels zijn rond 10 september gevonden en 27 oktober was de uiterste datum waarop nog nestjongen werden aangetroffen. Omdat men meende dat de kauwen schade aanrichtten aan landbouwgewassen zijn vanaf 1995 consequent alle kauwlegfels uit de nestkasten verwijderd. Hierdoor daalde het aantal kauwenparen geleidelijk en kwamen vanaf eind april de meeste kasten vrij voor de holenduif. Vanaf 1997 was er sprake van een min of meer stabiele situatie. Ook enkele steenuilen- en een torenvalkenpaar maakten gebruik van de nestkasten. Het standaard legsel van de holenduif bestaat uit 2 eieren. Geregeld zijn er evenwel in één nest 3 of 4 eieren aangetroffen, omdat deze legfels maar zelden meer dan 2 jongen opleverden, is de mening dat dit de eieren van een mislukte broedpoging

zijn. Het voedsel voor de nestjongen bestaat vooral uit zaden van allerlei akkerkruiden. Het gebruik van giftige bestrijdingsmiddelen

is dan ook funest. De grafiek van de landelijk index (Sovon 2017) laat een licht stijgende lijn zien. Dus het gaat nog steeds goed met de holenduif.
Henk

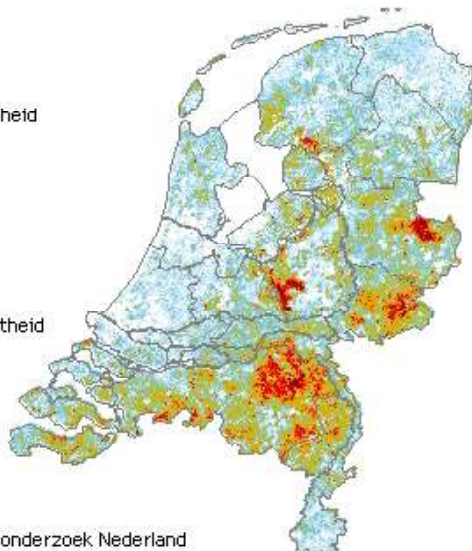

Holenduif
broedvogels
dichtheid
2013-2015

lage dichtheid

hoge dichtheid

© Sovon Vogelonderzoek Nederland

Uit het veld

Op maandag 13 mei ging ik broedvogels inventariseren op de heide. Het was koud, ik heb de trui weer aan, de muts op en ook handschoenen aan. De weilanden zijn wit bevroren. Ook het pijpenstrootje op de heide is wit bevroren. Bij het beginpunt van de inventarisatie hoor ik een roodborst zingen. Vanaf de heide klinkt de roep van de koekoek en deze vogel zal de hele morgen blijven roepen vanaf alle hoeken in het inventarisatiegebied. Ik vraag me af of het nu één koekoek is die roept of zijn het er nu twee? Maar ik doe geen uitsluitende waarneming, dus hou ik het op maar één koekoek. Na een kwartier wordt ook een korhaan verderop in de heide wakker en laat zijn baltsroep horen. Een reebok steekt met zijn gewei (zesender) boven de heide uit. Op een wildakker staat een donkergrijze reebok zich tegoed te doen aan het groene kruid. Verderop kruist een haast mijn pad. De zon klimt hoger en het wordt warmer. De muts kan af en de handschoenen uit. Grasmus, boompieper, boomleeuwerik en fitis zijn opgewarmd door de zon en laten hun vrolijke zang horen. Ook de veldleeuwerik zingt vrolijk, maar helaas heb ik tot op deze voerde ronde nog maar 2 territoria vastgesteld en daar wordt ik niet vrolijk van. De roodborsttapuiten genieten ook van het zonnetje en zitten in de topjes van de opgeschoten grove dennetjes. Over een reeënwissel loop ik over de heide naar een voerakker. Hier zit ieder jaar de grauwe klauwier, hoor zijn knarsende zang niet. Zie echter wel een paar tapuit, welke baltsgedrag vertoont. Zou het

dan toch nog hier tot broeden komen? De volgende inventarisatieronde moet het uitwijzen, dit houdt de spanning er in. Met de trui aan wordt het warm. Ik ga nog even door het beukenbos waar zwarte specht, grote bonte specht, gekraagde roodstaart, boomklever, boomkruiper, koolmees, pimpelmees, kauw, vink, winterkoning en roodborst broeden. Als ik bij de fiets kom, zingt de roodborst nog steeds. Op vrijdag 24 mei ga ik voor de vijfde inventarisatieronde naar de heide. Het is fris om 5:00u op de fiets zonder trui en handschoenen, maar lopend gaat het beter, vooral als de zon er goed bijkomt. Er is veel vogelzang en ik hoor nu duidelijk 2 koekoeken roepen, dus zijn er 2 territoria. Ook de zang van de fitis is overal te horen. De boomleeuwerik jubelt het uit en doet het goed met vijf territoria. Helaas hoor ik de veldleeuwerik maar op 2 plekken, dus dit jaar maar 2 territoria. De roodborsttapuiten vliegen met jongen rond. Over de reeënwissel nader ik voorzichtig de wildakker. Ik hoor en zie de grauwe klauwier, dus ook dit jaar weer een territorium en dat is mooi. Ik speur over de heide of ik het echtpaar tapuit zie, maar zo te zien zijn ze toch doorgetrokken naar noordelijke oorden.

Henk

Mystery Bird

Welke vogelsoort werd afgebeeld in de vorige nieuwsbrief Caprimulgus?

Het is de **drieteenmeeuw** – *Rissa tridactyla* Eng.: Kittiwake
Goede inzender: **Erik Busser**

Middelgrote meeuw (als stormmeeuw) met per leeftijd andere kenmerken. Adulte vogel heeft zwarte vleugeltoppen 'als in inkt gedoopt', donkere poten en een lichter grijs buitenste deel van de vleugel. In zomerkleed lijkt dit dus erg op stormmeeuw, in winterkleed heeft de soort een egaal grijze 'koptelefoon' op en geen streping op de kop. Jonge vogels hebben een zwarte W-tekening op de bovenvleugels en een dikke zwarte nekband. Een groenachtig gele snavel. Drieteenmeeuwen voeden zich met zeedieren, vooral ongewervelden, die ze gewoonlijk vangen door zich op het water te laten vallen. Ook vliegen ze in grote groepen achter vissersboten aan en zie je vogels op voedsel azen bij afvalpijpen van visverwerkende fabrieken langs de kusten.

Geluid:

Luidruchtig in de kolonie: een nasaal, dalend “ki-ti-waoaak”, ook hiermee gecombineerd, eveneens nasaal “knha”.

De soort telt 2 ondersoorten:

- *R. t. tridactyla*: van noordelijk en oostelijk [Canada](#) en noordelijk [Europa](#) tot noordelijk Rusland.
- *R. t. pollicaris*: van oostelijk Siberië tot westelijk [Alaska](#)

Broeden

Eileg vanaf midden mei - midden juni, kolonies al vanaf januari-februari bezet. In 1 legsel worden 1-3 eieren gelegd. Broedduur 24-28 dagen. Nest bevindt zich op steile kliffen aan zee in grote kolonies. Het is vrij groot nest van takjes en twijgjes maar ook met gras en veren. Na uitkomen zijn de jongen in 5-7 weken vliegvlug. Ze moeten direct van de rotsklif afspringen.

Vogeltrek

De meeste niet-succesvolle broeders en onvolwassen vogels trekken naar het gebied tussen Newfoundland en de mid-Atlantische richel. Broedvogels trekken vaak tot zo'n 1000 km zuidelijk. In ons land een vrij talrijke wintergast, maar wordt ook in de rest van het jaar gezien. Met name bij westerstormen kunnen grote aantallen drieteenmeeuwen aan de kust worden waargenomen. De drieteenmeeuw is daarnaast ook een onregelmatige broedvogel vanwege enkele paren die op **booreilanden** broeden.

Aantallen in Nederland

Aantal broedparen: 50-150 (in 2013-2015)

Goed nieuws. Er is een meeuwengids te koop !

Wat? Niet enthousiast? Oh, u denkt dat meeuwen rotvogels zijn omdat ze niet determineerbaar zijn?

Ik weet het: daar eindigt vaak de liefde voor deze prachtbeesten. Huiveringwekkend moeilijk te herkennen met al die kleden. En als vogelkenners dan nog eens beginnen jongleren met P9 en P10 heeft u het helemaal gehad. Maar, wees eerlijk: Naast meeuwen zijn ook sommige zangvogels, steltlopers of de vliegbeelden van roofvogels niet makkelijk te determineren. Dus: niet zeuren en verder lezen.

Ruurd-Jelle van der Leij en **Merijn Loeve** zijn er wel degelijk in geslaagd een handig, overzichtelijk en goed beeld te schetsen van een aantal meeuwen. OK, er is het perfect naslagwerk van Klaus Malling Olsen, maar...voor beginners té uitgebreid. Dat boek is tevens in het Engels en de terminologie wordt dan ook een pak minder goed verteerbaar. ANWB-vogelgids? De Nederlandse meeuwengids is net iets anders.

De auteurs kozen voor een gebruiksvriendelijke gids met duidelijke en mooie foto's per soort en per kleed. De afbeeldingen zijn zo gekozen dat je het kleed van de meeuw duidelijk kunt zien. Een huzarenstukje. De foto's zijn ook vrij groot ondanks het handige veldgidsformaat, wat voor mijn ogen een must is. Er staan 'maar' 12 meeuwensoorten in. De gids beperkt zich namelijk tot de meeuwensoorten die in Nederland te zien zijn. Dat maakt het voor de beginner overzichtelijk. Omdat je bij meeuwen niet ontkomt aan termen als tertials, grote dekveren e.a. hebben ze die in de kافت benoemd. Die kun je openvouwen en naast de tekst leggen terwijl je leest. Dit is een meer dan leuke en gebruiksvriendelijke manier om de onontbeerlijke vogeltopografie te leren kennen en on the spot in de praktijk te brengen. **De Nederlandse Meeuwengids €25,99 Incl. btw (via Veldshop)**

Wie determineert deze vogelsoort?

Oplossingen voor 15 september 2019

Inzendingen naar Roel Janssen (r.j.janssen@online.nl)

Vogelwerkgroep Midden Overijssel

Bankrekening: NL62ABNA0591160706
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden Overijssel
te Nijverdal

Secretariaat: Beatrixstraat 2
7442 SC Nijverdal

Telefoon: 06-42733996

E-mail: info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Website: www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

De VMO rekent het gebied tussen Ommen, Wierden, Markelo en Raalte als haar werkgebied. Activiteiten van de vogelwerkgroep zijn o.a.:

- het uitvoeren van broedvogelinventarisaties
- het houden van excursies voor leden
- het op aanvraag organiseren van vogelexcursies in de regio
- het uitgeven van dit verenigingsblad

De werkgroep doet mee aan landelijke tellingen van het SOVON en Vogelbescherming Nederland.

Het bestuur van de VMO bestaat uit::

Gerrit Dommerholt	voorzitter	Nijverdal	(06-11539430)
Ronny Hullegie	secretaris	Nijverdal	(06-42733996)
Jan Bosscher	penningmeester	Nijverdal	(0548-619932)
Roel Janssen	bestuurslid	Hatter	(06-15428467)
André Marissen	bestuurslid	Nijverdal	(0548-617736)

Lidmaatschap 20,- euro per jaar.

De vereniging kent ook donateurs, die de vereniging financieel ondersteunen. Donateurs krijgen een abonnement op Caprimulgus en kunnen deelnemen aan de excursies.

Meer weten over de Vogelwerkgroep Midden Overijssel of lid of donateur worden, neem dan contact op met een van de bestuursleden of verzend een e-mail.

Foto's	pagina's	5, 9, 11, 17 en 19	: Roel Janssen
Foto's	pagina's	6 en 7	: Marieke Berman
Foto	pagina	15	: Ronny Hullegie
Foto	pagina	21	: Jan Bosscher
Kaarten	pagina	12 en 13	: WWW
Kaart	pagina	17	: Sovon

Volg de vogelwerkgroep ook op Twitter en Facebook:

<https://www.facebook.com/Vogelwerkgroep-Midden-Overijssel-251725534866136/>

<https://twitter.com/VWGMidOverijsse>

